

ความรับผิดชอบทางอาญา : ศึกษากรณีเกณฑ์อายุขั้นต่ำและขั้นสูงของเด็กและเยาวชน

นางสาวปัทมปาณี พลวัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2545

ISBN 974-17-2858-1

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

12082449x

THE CRIMINAL LIABILITY OF JUVENILE : STUDY OF MINIMUM AGE AND MAXIMUM AGE

Ms.Pattamapanee Phonlawan

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws in Laws

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2002

ISBN 974-17-2858-1

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ความรับผิดชอบทางอาญา : ศึกษากรณีเกณฑ์อายุขั้นต่ำและขั้นสูง
ของเด็กและเยาวชน

โดย

นางสาวปัทมาปณี พลวัน

สาขาวิชา

นิติศาสตร์

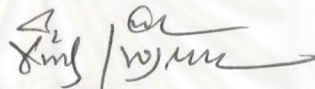
อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อมราวดี อังค์สุวรรณ

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ อัมพล สุอัมพันธ์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธิตินันท์ เชื้อบุญชัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

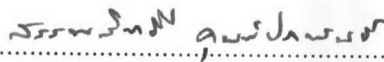
..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญญะภาส)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อมราวดี อังค์สุวรรณ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ อัมพล สุอัมพันธ์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ สรรพสิทธิ์ คุมภ์ประพันธ์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ วชิรินทร์ ปัญเจกวิญญูสกุล)

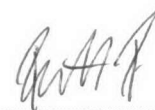
ปัทมปาณี พลวัน : ความรับผิดทางอาญา : ศึกษากรณีเกณฑ์อายุขั้นต่ำและขั้นสูงของเด็ก และเยาวชน. (THE CRIMINAL LIABILITY OF JUVENILE : STUDY OF MINIMUM AGE AND MAXIMUM AGE) อ.ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อมราวดี อังค์สุวรรณ, อ.ที่ปรึกษาร่วม : รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ อัมพล สุอำพัน, 172 หน้า. ISBN 974-17-2858-1.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาวิเคราะห์ว่า เกณฑ์อายุขั้นต่ำและขั้นสูงที่ต้องรับผิดทางอาญาในปัจจุบันมีความเหมาะสมหรือไม่ สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนหรือไม่อย่างไร ทั้งนี้กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดมีจุดมุ่งหมายในการแก้ไขฟื้นฟูให้เด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อกลับเข้าสู่สังคมมากกว่าจะลงโทษให้สาสมกับความผิดที่ได้กระทำขึ้น แต่การกำหนดเกณฑ์อายุขั้นต่ำที่ต้องรับผิดทางอาญาเป็นจุดเริ่มต้นของการพิจารณาว่าเด็กผู้นั้นต้องรับผิดทางอาญาหรือไม่ ซึ่งหากเด็กนั้นอายุต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดว่าต้องรับผิด ก็ไม่ต้องรับโทษตามที่กฎหมายกำหนด แต่ถ้ามักกำหนดอายุที่ไม่เหมาะสมกับสภาพจิตใจ อารมณ์ และวุฒิภาวะของเด็ก ก็จะเป็นการผลักดันเด็กเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมและไม่เป็นธรรมแก่เด็ก รวมทั้งไม่สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกที่ส่งเสริมให้ภาคีสมาชิกกำหนดอายุขั้นต่ำ ทั้งนี้คณะกรรมการด้านสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติได้มีการตั้งข้อกังวลเกี่ยวกับเกณฑ์อายุในการรับผิดทางอาญาของเด็กในประเทศไทยว่าจะต่ำเกินไปหรือไม่

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเหตุผลทางการแพทย์, จิตวิทยา และพัฒนาการตามวัยของเด็ก พบว่า จากเหตุผลทางด้านกาย จิตใจ การเลี้ยงดู และสิ่งแวดล้อมตามที่กล่าวมาในข้างต้น เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่อาจทำให้เด็กกระทำผิดได้ เพราะเด็กอายุ 7 ปี ยังไม่มีความคิดที่เป็นของตนเอง การอบรมสั่งสอนจากครอบครัวนั้นเด็กจะทราบคำสั่งใดถูก สิ่งใดผิด แต่ไม่เข้าใจเหตุผลที่แท้จริงว่า สิ่งนั้นถูกหรือผิดเพราะเหตุใด ซึ่งเจตนากรรมการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญาก็เพื่อต้องการจะลงโทษบุคคลที่กระทำผิดโดยเจตนา ดังนั้นหากเด็กไม่รู้หรือเข้าใจในการกระทำของตนจะถือว่าเด็กเจตนากระทำผิดมิได้

ดังนั้นวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จึงเสนอแนะให้มีการปรับเกณฑ์อายุขั้นต่ำที่ต้องรับผิดทางอาญาเป็น 10 ปี เพื่อความเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กและสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน และขณะเดียวกันก็เห็นควรแก้ไขอายุขั้นสูงในการรับผิดทางอาญาจาก 17 ปี เป็น 18 ปี เพราะอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กข้อ 37(ก)กำหนดว่าจะไม่มีเด็กคนใดได้รับการทรมานหรือถูกปฏิบัติหรือลงโทษที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรมหรือต่ำช้า จะไม่มีการลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต โดยที่ไม่มีโอกาสจะได้รับการปล่อยตัวสำหรับความผิดที่กระทำโดยบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ซึ่งในปัจจุบันหากเยาวชนกระทำความผิดร้ายแรงก็อาจถูกลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตได้ ดังนั้นเพื่อหลีกเลี่ยงมิให้บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ถูกลงโทษในกรณีดังกล่าว จึงควรแก้ไขเกณฑ์อายุขั้นสูงให้สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และเพื่อมิให้เด็กและเยาวชนถูกละเมิดสิทธิด้วยผลของการกำหนดเกณฑ์อายุขั้นต่ำและขั้นสูงที่ไม่เหมาะสมอีกต่อไป

ลายมือชื่อนิสิต

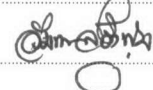
สาขาวิชา นิติศาสตร์

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

4286085934 : MAJOR LAWS

KEY WORD : CRIMINAL / LIABILITY / JUVENILE / MINIMUM AGE / MAXIMUM AGE

PATTAMAPANEE PHONLAWAN, LAW MAJOR. : THE CRIMINAL LIABILITY OF JUVENILE : STUDY OF MINIMUM AGE AND MAXIMUM AGE. THESIS ADVISOR : ASSIST. PROF. AMARAVADEE ANGKASUWAN, THESIS CO-ADVISOR : DR. UMPON SUAMPAN, 172 pp. ISBN 974-17-2858-1.

The objective of thesis is to analyze whether the minimum and maximum age of criminal responsibility imputed to a juvenile is reasonable according to human right.

The study found that the juvenile justice prefers treatment than punishment so the juvenile can be back to the normal society. The imposition of the age of criminal responsibility initiates the consideration process of trial, which is so important to bear in mind the facts of mental, emotional and intellectual maturity of the juvenile. Thailand is one of the allied countries in the convention on child's right to impose the minimum age to protect the juvenile. The United Nations committee on human right also concerns whether the minimum age of criminal responsibility for juvenile in Thailand is too low.

Regarding to the mental, emotional and intellectual maturity of the juvenile which are the important factors in committing an offence, juvenile at the age of 7 years is considered to be incapable to distinguish right or wrong which is relevant to the criminal law to punish only those who intends to commit an offence. The thesis also studies about the detainment of juvenile at the age between 7-14 years, which is considered to be inappropriate to limit their freedom and may indirectly lead them to experience the aggression and improper behavior.

For this reason, this thesis is suggesting an amendment of adjusting the minimum age of criminal responsibility for juvenile from 7 years to be 10 years in relation to the child's development and to the principle of human right and the maximum age from 17 years to be 18 years according to the Convention on Child's Right Article 37 indicating that no permission to torture or brutally punish or death penalty sentence or life imprison to any child with the age under 18 years.

Student's Signature _____

Field of Study Laws Advisor's Signature _____

Academic Year 2002 Co-advisor's Signature _____

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความอนุเคราะห์จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ อมราวดี อังคสุวรรณ ที่ได้กรุณารับเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์นายแพทย์ อัมพล สุอำพันธ์ ที่ได้กรุณารับเป็นที่ปรึกษาร่วม ซึ่งท่านทั้งสองได้ให้ความเมตตาต่อผู้เขียนเป็นอย่างมาก โดยได้ช่วยเหลือให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญญภูภาค ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์ วชิรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล และ อาจารย์ สรรพสิทธิ คุณพ์ ประพันธ์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์สำหรับความกรุณาให้คำแนะนำเนื้อหาทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ท้ายสุดนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดามารดาที่ได้ส่งเสียเลี้ยงดูให้ผู้เขียนได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนและเป็นกำลังใจแก่ผู้เขียนมาโดยตลอด หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีคุณประโยชน์ประการใดๆ ผู้เขียนขอมอบเป็นกตเวทิตาแก่บิดามารดา และหากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับและขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

ปัทมปาณี พลวัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
1.3 สมมุติฐานของการวิจัย.....	7
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	7
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	8
1.6 วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย.....	8
2 แนวคิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนกับการรับผิดชอบทางอาญา.....	9
2.1 การรับผิดชอบทางอาญาของเด็กและเยาวชน.....	9
2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน.....	9
2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับสาเหตุที่เด็กและเยาวชนกระทำผิด.....	11
2.1.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน.....	13
2.1.4 ประวัติและวิวัฒนาการของกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็ก.....	17
2.1.5 แนวคิดตามหลักสากลเรื่องความรับผิดชอบทางอาญาของเด็กและเยาวชน ให้ต่างจากผู้ใหญ่.....	24
2.1.6 ความเป็นมาเกี่ยวกับเกณฑ์อายุของเด็กที่ต้องรับโทษทางอาญา.....	27
2.1.7 ความหมายและเกณฑ์อายุของ “เด็ก” และ “เยาวชน”.....	31
2.2 การคุ้มครองเด็กจากการกระทำรุนแรงทุกรูปแบบ.....	35
2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำผิดของเด็กกับความสมบูรณ์ทางร่างกาย จิตใจ และอารมณ์.....	35
2.4 สิทธิเด็กในการพัฒนา.....	35
2.5 ความเป็นมาของศาลเยาวชนและครอบครัวในประเทศไทย.....	36
2.6 การดำเนินคดีอาญากับเด็กตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและ ครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534.....	38

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 แนวคิดในการปรับปรุงเกณฑ์อายุขั้นต่ำและชั้นสูงของเด็กในการรับผิดทางอาญา...	40
3.1 การกระทำความผิดของเด็ก.....	40
3.1.1 สาเหตุการกระทำผิดของเด็ก.....	41
3.1.2 วิธีการตรวจวินิจฉัยทางการแพทย์.....	42
3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพของเด็กกับการกระทำผิด.....	43
3.2.1 แนวโน้มการต่อต้านสังคม.....	44
3.2.2 การพัฒนาด้านอารมณ์ของเด็ก.....	45
3.3 ภาวะทางอารมณ์ที่ไม่สมดุล.....	45
3.3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุของเด็กกับการแสดงออกซึ่งอารมณ์.....	46
3.4 การสั่งสมความกลัว.....	46
3.5 ความจำเป็นในการเข้าแทรกแซงในช่วงแรก.....	46
3.6 ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับพฤติกรรมของเด็ก.....	47
3.7 เจตนาตามประมวลกฎหมายอาญา.....	49
3.7.1 การรู้สำนึก.....	51
3.7.2 การประสงค์ต่อผล.....	51
3.7.3 การเล็งเห็นผล.....	52
3.7.4 ข้อยกเว้น.....	52
3.7.5 เจตนา กับ MENS REA.....	53
3.7.6 มูลเหตุชักจูงใจ.....	53
3.7.7 การกระทำผิดที่กฎหมายยกเว้นโทษ.....	54
3.7.8 การกระทำผิดของเด็กอายุไม่เกิน 14 ปี.....	54
3.7.9 การพิสูจน์เจตนาของเด็ก.....	58
3.8 พัฒนาการทางอารมณ์กับความรับผิดชอบทางอาญา.....	60
3.8.1 พัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กอายุต่ำกว่า 10 ปี เปรียบเทียบกับ หลักเจตนาตามประมวลกฎหมายอาญา.....	62
3.8.2 พัฒนาการทางอารมณ์ของเยาวชนอายุต่ำกว่า 18 ปี เปรียบเทียบกับ หลักเจตนาตามประมวลกฎหมายอาญา.....	63

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3.9	เกณฑ์อายุที่ต้องรับผิดชอบทางอาญาของต่างประเทศ..... 63
3.9.1	ประเทศอังกฤษ..... 63
3.9.2	ประเทศสหรัฐอเมริกา..... 64
3.9.3	ประเทศญี่ปุ่น..... 66
3.10	ข้อตกลงระหว่างประเทศและแนวทางปฏิบัติระหว่างประเทศ
	ด้านการคุ้มครองสิทธิเด็กในคดีอาญา..... 66
3.11	อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก..... 67
3.12	กฎแห่งกรุงปักกิ่ง..... 70
3.13	ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน..... 72
3.14	กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเรือนและสิทธิทางการเมือง..... 73
3.15	ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก..... 73
3.16	การแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองสิทธิเด็กในคดีอาญาที่ได้
	ดำเนินการไปแล้ว..... 74
4	ปัญหาเกณฑ์อายุขั้นต่ำและขั้นสูงที่ต้องรับผิดชอบทางอาญา
	และแนวความคิดการเสนอปรับปรุงเกณฑ์อายุ..... 87
4.1	ปัญหาจากการกำหนดอายุที่รับผิดชอบทางอาญาไม่เหมาะสม..... 87
4.1.1	การเปรียบเทียบการกำหนดอายุขั้นต่ำและขั้นสูงที่ต้องรับผิดชอบทางอาญา
	ของต่างประเทศและประเทศไทย..... 88
4.1.2	ปัญหาเกณฑ์อายุขั้นต่ำที่ต้องรับผิดชอบขัดกับหลักสิทธิมนุษยชน..... 94
4.1.3	ปัญหาการกำหนดเกณฑ์อายุขัดกับรัฐธรรมนูญ..... 97
4.1.4	อายุขั้นต่ำไม่เหมาะสม..... 97
4.1.5	การกำหนดอายุขั้นสูงไม่เหมาะสม..... 103
4.2	สรุปเหตุผลที่ต้องแก้ไขเกณฑ์อายุที่ต้องรับผิดชอบทางอาญา..... 104
4.2.1	เหตุผลทางการแพทย์..... 105
4.2.2	เหตุผลทางจิตวิทยา..... 106
4.2.3	แนวโน้มการปรับเกณฑ์อายุขั้นต่ำที่ต้องรับผิดชอบทางอาญาของ
	ต่างประเทศ..... 107

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4.3 แนวโน้มการปรับปรุงกฎหมายในประเทศเพื่อคุ้มครองสิทธิเด็กในคดีอาญาให้ดียิ่งขึ้น.....	109
4.3.1 การเสนอแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญาตามร่างพระราชบัญญัติเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่.....) พ.ศ..... แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 18 ห้ามมิให้นำโทษประหารชีวิตและจำคุกตลอดชีวิตมาใช้บังคับบุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปี.....	110
4.3.2 การแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 ทวิ และมาตราอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เมื่อปี พ.ศ. 2542 โดยให้มีอัยการนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เข้าร่วมสอบปากคำเด็กที่เป็นผู้เสียหาย พยาน หรือผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนและมีวิธีการพิเศษเพื่อคุ้มครองผู้ต้องหาเด็กระหว่างการเบิกความในศาล.....	110
4.3.3 การยกร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก พ.ศ....	110
5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	113
บทสรุป.....	118
ข้อเสนอแนะ.....	119
รายการอ้างอิง.....	121
ภาคผนวก.....	124
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	175

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ตารางการเปรียบเทียบเกณฑ์อายุขั้นต่ำและเกณฑ์อายุขั้นสูงของบุคคลที่ต้อง ต้องรับผิดชอบในทางอาญา ซึ่งอยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวของ ประเทศต่างๆ.....	34
2 ตารางการเกณฑ์อายุขั้นต่ำของบุคคลที่ต้องรับผิดชอบในทางอาญาของประเทศ แถบยุโรป.....	107

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย